

Jeśli porównamy osiągnięcia wszystkich uczniów Szkoły, to zauważymy, że ukraińską gałąź charakteryzuje zwrot w kierunku psychoanalityczności, estetyki, literaturoznawstwa i pedagogiki. Większość tych prac została napisana w języku ukraińskim, co jest również jedną z przyczyn nikłej znajomości ich myśli na arenie europejskiej.

Trzeba także zauważyć pewne minusy w książce, a mianowicie że Ivanyk podczas uzasadniania niektórych hipotez posługuje się niepełnymi danymi. Przydałby się dalszy wykaz statystyczny słuchaczy Uniwersytetu Lwowskiego, ponieważ ten przytoczony zamyka się na latach 1904/1905. Także przydałoby się więcej danych w celu dokładniejszej rekonstrukcji proporcji etnicznych, narodowościowych, religijnych. Autor operuje statystykami z Galicji Wschodniej oraz samego Lwowa, w ogóle nie podając danych z obszarów Galicji Zachodniej.

Książce brakuje również równoległej analizy tworzącej się wówczas ukraińskiej tożsamości, która była jednym z najważniejszych determinantów ogromnej aktywności inteligencji ukraińskiej. Autor gdzieś tam o tym wspomina, ale bardzo skrótowo. Mniej zorientowany polski czytelnik nie stworzy sobie pełnego obrazu ewolucji ukraińskiej tożsamości, która skrytykowała się na przełomie XIX i XX wieku.

Najważniejsze, że tego typu pozycja w ogóle się ukazała, gdyż poprzez odszukane fakty autor zrekonstruował zapomniany pomost łączący kulturę polską i ukraińską, tak brutalnie zerwany przez II wojnę światową i zniszczony przez komunizm. Ivanyk, patrząc z innej perspektywy na osiągnięcia uczniów Twardowskiego – pokazuje jak ważna i wpływowa była Szkoła Lwowsko-Warszawska oraz uświadamia, że – mimo geopolitycznych kryzysów – ukraińska myśl potrafi wznosić się na wyżyny.

Reasumując, poza naukową rekonstrukcją Ivanyk jako pierwszy zwięźle zdefiniował i analitycznie opracował szeroki przykład współpracy polskich i ukraińskich myślicieli. W literaturze faktu brakuje podobnych prac, które pokazują owocną i serdeczną współpracę, a nie tylko martyrologię obydwu stron. Ponadto książka zawiera bardzo ważne przesłanie. Idąc za Twardowskim, który twierdził, że nauka powinna służyć całej ludzkości, a nie partykularnym interesom, Ivanyk jasno wskazuje, że nauka najpełniej się rozwija, kiedy jest ponad narodowościowymi i politycznymi podziałami, kiedy jest wolna.

RAFAŁ KUR
(Kraków)

VADEMECUM MYŚLI ETYCZNEJ TADEUSZA ŚLIPKI SJ

Wiesław Szuta, *Tadeusz Ślipko SJ. Wprowadzenie do etyki Tadeusza Ślipki*. Seria „Wielcy ludzie nauki i kultury”. Wydawnictwo Petrus, Kraków 2015, s. 378.

Oddana do rąk Czytelnika książka to kolejna publikacja Wydawnictwa Petrus z serii pt. „Wielcy ludzie nauki i kultury”. Poświęcona została wybitnemu polskiemu etykowi o międzynarodowej sławie – ks. prof. zw. dr. hab. Tadeuszowi Ślipce SJ, który w swej filozoficznej pracy skupiał się zarówno na zagadnieniach z zakresu etyki ogólnej, jak i szczegółowej. W swych licznych pracach poruszał problematykę m.in. bioetyki, etyki ekologicznej, inżynierii genetycznej, diagnostyki prenatalnej, moralności

życia międzynarodowego, zagadnień pokoju i wojny, gruntownie analizował tematykę samobójstwa, kary śmierci czy też obrony sekretu. Trudno w kilku zdaniach streścić ogrom wkładu tego myśliciela w analizę zagadnień filozoficzno-etycznych. Jak zauważa w *Przedmowie* omawianej książki prof. Ireneusz Świtała:

Raczej nie ma w Polsce filozofa, a zwłaszcza etyka (chrześcijańskiego), czy też teologa moralności, który by nie rozpoczynał swoją formację akademicką od monumentalnych dzieł *Zarysów etyki ogólnej i szczegółowej*. Trudno sobie wyobrazić jakkolwiek bibliotekę filozoficzną i teologiczną bez owych pozycji, które wyszły spod ręki autora [...].

Wiesław Szuta podjął się więc niełatwego zadania ujęcia w sposób syntetyczny – i jednocześnie przystępny – najważniejszych wyników namysłu filozoficznego, zgoła sześćdziesięcioletniej aktywności filozoficznej, prof. Tadeusza Ślipki SJ.

Książka Wiesława Szuty oczywiście nie zastąpi osobistej lektury dzieł uczonego – nie z takim zamiarem zresztą powstała – stanowi raczej monografię pomocniczą w zrozumieniu filozofii moralnej Ślipki lub też wprowadzenie, mające zachęcić do zagłębienia się w zagadnienia etyczne poruszane przez niego. Szuta nie tylko przedstawił zasadnicze zręby myśli ks. prof. Ślipki, ale w sposób spójny zestawił je z poglądami innych etyków, których możemy zaklasyfikować do grupy etyków chrześcijańskich (Krapiec, Gogacz, Styczeń, Wojtyła, Szostek i in.). Dzięki temu zabiegowi, Czytelnikowi łatwiej będzie wejść w świat pojęć krakowskiego etyka z jednoczesnym odniesieniem się do poglądów innych ważnych w tej materii myślicieli. Jak podkreśla Autor książki, kluczem do zrozumienia zasadniczych elementów doktryny moralnej krakowskiego filozofa jest ukazanie roli osoby ludzkiej i jej godności oraz ludzkiej natury. Te dwa filary stanowią rdzeń teorii etycznej ks. Ślipki SJ i tym też zagadnieniom poświęcono najwięcej miejsca.

Książkę podzielono na pięć rozdziałów: I. Pojęcia antropologiczne, II. Pojęcia deontologiczne, III. Pojęcia aksjologiczne, IV. Osoba i jej godność podstawą etyki, V. Natura fundamentem etyki. Książka zawiera również *Przedmowę* autorstwa prof. Ireneusza Mariana Świtały, *Wstęp*, *Skróty bibliograficzne*, *Podsumowanie*, *Przypisy*, *Bibliografię* oraz *Posłowie* autorstwa ks. prof. Romana Darowskiego SJ, opisującego ostatnie pożegnanie ks. prof. Tadeusza Ślipki SJ, który zmarł 1 maja 2015 r., przeżywszy lat 97.

Do pewnych mankamentów publikacji zapewne należy zaliczyć to, że w treści książki zabrakło szerokiej noty biograficznej o ks. prof. Tadeuszu Ślipce SJ, bo przecież już sam tytuł sugerować może Czytelnikowi, jakoby nabywał biografię wybitnego etyka. Jak na wprowadzenie do określonej tematyki, wydaje się naruszona zasada proporcji tematycznych. Można odnieść wrażenie, że Autor zbyt obszernie opracował podstawowe terminy w pierwszych trzech rozdziałach w stosunku do dwóch następnych. W konsekwencji, można się zastanowić, czy podtytuł nie powinien brzmieć np.: *O podstawowych pojęciach etycznych, osobie i jej naturze w myśli Tadeusza Ślipki SJ?* Wydaje się również, że należało dużo mocniej wyeksponować zagadnienia związane z bezpośrednim wkładem ks. Ślipki do dyskusji nad kluczowymi tematami pojawiającymi się na gruncie etyki. Należałoby również wyraźniej zaakcentować cechy nowatorskie w podejściu prof. Ślipki do zastanych problemów etycznych, gdyż to właśnie w tych aspektach wielkość dorobku filozofa jest szczególnie dobrze widoczna.

Pomimo wspomnianych mankamentów, oddana do rąk Czytelnika książka stanowi wartościową pozycję w zakresie przybliżenia fundamentalnych zagadnień etycznych podejmowanych przez uczonego. Dla wielu książka ta może być zarówno przewodnikiem, jak i wprowadzeniem do bogactwa myśli filozoficzno-etycznej ks. prof. Tadeusza Ślipki SJ, którego podręczniki służyły pokoleniom polskich etyków i teologów.

RAFAŁ KUPCZAK
(Kraków)